

SYMPOZJUM SPECJALNE

NAUKI PRZYRODNICZE A NOWE TRENDY W MYŚLI FEMINISTYCZNEJ I GENDER STUDIES

ABSTRAKTY:

Ewa Hyży-Strzelecka (Uniwersytet Medyczny w Łodzi)

„Nowy” materialistyczny trend w teorii feministycznej

Od początku lat 2000 dostrzegamy znaczący zwrot teorii feministycznej w kierunku materialistycznym. Tzw. nowy materializm jest odpowiedzią na poststrukturalistyczny „zwrot językowy”, jak i dominującą w ostatniej dekadzie XX wieku koncepcję Judith Butler. Nowy feministyczny materializm poszukuje równowagi pomiędzy dyskursywnym i materialnym, kulturowym i naturalnym, ciałem biologicznym i jego konstrukcją społeczną. Wiodącymi przedstawicielkami (i prekursorkami) tego nurtu są m.in. feministki: Donna Haraway, Elizabeth Grosz, Vicky Kirby, Susan Hekman, Claire Coolebrook i Karen Barad. Wkład tej ostatniej, zwłaszcza do rozważań na temat różnicy płciowej, poprzez nawiązanie do fizyki kwantowej i rozwijanie ‘posthumanistycznej performatywności’ i ‘sprawczego realizmu’, stanowi kolejną ciekawą próbę przekroczenia dualizmu ciała (płeć) i kulturowych praktyk (gender).

Elżbieta Pakszys (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Czy koncepcje dotyczące rodzaju/gender – ‘płynnej’ płci kulturowej – znoszą jej biologiczne zdeterminowanie? Inaczej: jak dalece odkrywana i wpisywana w ludzkie ciało kulturowa rekonstrukcja płci przewyższa jej uwarunkowania biologiczne? Jaki jest status determinizmu biologicznego we współczesnej refleksji feministycznej? Rozważane będą kwestie indywidualnej tożsamości płci/rodzaju m.in. wobec tzw. sytuacji granicznych – transseksualizmu, powierzchownego i radykalnego, jako koronnych argumentów za płynnym charakterem różnicy męskie – kobiece, oraz potwierdzenie konstruktywistycznej natury płci osiągalnej ‘na życzenie’. Kontekstem okaże się jednak szersze rozumienie determinizmu biologicznego, uwzględniające

nie tylko struktury i procesy generatywne, również wegetatywne uwarunkowania życia jednostki, deklarującej płeć lub aseksualność wobec społeczeństwa.

Monika Rogowska-Stangret (Uniwersytet Warszawski)

Refleksja nad ciałem w filozofii jako droga ku niedeterministycznym ujęciom biologii. Perspektywa nowomaterialistyczna

W filozofii feministycznej niedawny zwrot ku ciału (vide Rosi Braidotti, Elizabeth Grosz, Vicki Kirby) poprowadził teoretyczki i teoretyków feminizmu do refleksji nad pojęciami takimi jak natura, biologia czy ewolucjonizm. Refleksja ta zainspirowała ich do ujęcia wymienionych kwestii w sposób niedający się zredukować do ujęć konstruktywistycznych (vide Judith Butler) czy takich, które ukazywałyby naturę jako zdeterminowaną i przeciwstawioną kulturze. W prezentacji chcę pokazać, w jaki sposób przeformułowano to, co cielesne, by wyjść naprzeciw niedeterministycznym ujęciom ewolucji, biologii i natury, a także to, co takie nowe ujęcia tego, co biologiczne dają teoriom feministycznym. W swoich rozważaniach sięgnę między innymi po feministyczną reinterpretację pojęcia ewolucji w myśli Grosz, feministyczną refleksję nad różnymi organizmami żyjącymi (Stacey Alaimo, Grosz, Myra Hird i in.) oraz do reinterpretacji pojęcia instynktu (Brian Massumi), które rzucają nowe światło na sposoby konceptualizacji tego, co biologiczne oraz na jego etyczno-polityczne znaczenie.

Renata Ziemińska (Uniwersytet Szczeciński)

Płeć biologiczna jako kontinuum cech

Istnieje pilna potrzeba zintegrowania najnowszych danych biologicznych na temat procesu formowania płci biologicznej z najnowszymi tezami na temat społecznej konstrukcji płci. Dystynkcja pomiędzy płcią biologiczną i kulturową może być dalej pogłębiana poprzez wyróżnienie kilku poziomów płci: płeć chromosomalna, gonadalna, hormonalna, genitalna, fenotypowa, prawna, wychowania, tożsamość płciowa. Nietypowe modyfikacje na czterech pierwszych poziomach (w trakcie

formowania płci płodu, rozwoju jego mózgu i w procesie dojrzewania płciowego) sprawiają, że są osoby interplciowe, transplciowe i w inny sposób nienormatywne. Są one jaskrawym przykładem płynności płci biologicznej i przeczą tezie o istnieniu dwu „naturalnych” płci (natura okazuje się różnorodna i płynna). Do tezy o płynności płci biologicznej pasują teorie płci jako konstruktu społecznego, np. performatywna teoria płci zaproponowana przez Judith Butler. Według tej teorii płeć jest formowana przez ciąg aktów performatywnych: słowa, gesty, stroje, makijaże, fryzury. Analiza wielu poziomów procesu formowania płci prowadzi do wniosku, że kobiecość i męskość to dwa typy idealne, a płeć biologiczna jest stopniowalna (można być mniej lub bardziej kobiecą/męskim ale nie ma jasnej dystynkcji pomiędzy nimi), a niekiedy nieokreślona (osoby interplciowe i transplciowe).